

Sygn. akt I ACa 401/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Ewa Bazelan (spr.)
Sędzia:	SA Ewa Mierzejewska
Sędzia:	SA Krzysztof Niezgoda
Protokolant	starszy sekretarz sądowy Izabela Lipska

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2023 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa T. S.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji powódki T. S. od wyroku Sądu Okręgowego

w Z. z dnia 10 grudnia 2019 r. sygn. akt (...)

uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu

w Z. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej i postępowania kasacyjnego.

I ACa 401/23

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Zamościu po rozpoznaniu sprawy z powództwa T. S. przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego:

I. oddalił powództwo;

I. zasądził od powódki T. S. na rzecz (...) Sp. z o.o. w G. kwotę 10.838 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. przejął nieuiszczone koszty sądowe na rachunek Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy m.in. ustalił i zważył, co następuje:

Strony łączyła umowa składu z dnia 10.04.2015 r. Zgodnie z jej treścią (...) sp. z o.o. w G. powierzyła powódce prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...) m.in. przyjęcie wagonów z węglem, ich rozładunek na plac i

ponowny załadunek na wagony lub samochody, przechowywanie przyjętego na skład towaru w sposób prawidłowy, bezpieczny i zgodny z obowiązującymi przepisami oraz, z uwzględnieniem właściwości fizyko - chemicznych towaru, zabezpieczenie przyjętego na skład towaru przed szkodą mogącą powstać w związku z działaniem bądź zaniechaniem S. oraz osób trzecich, nadzór nad przechowywanym towarem, prowadzenie ewidencji ilościowo - jakościowej towaru w sposób umożliwiający jego weryfikację, wydawanie towaru - w tym jego ważenie przed wydaniem, zapewnienie ochrony towaru składowanego przez S.. Kontrahenci uzgodnili, że strona która nie wykonuje postanowienia umowy lub wykonuje je nienależycie, ponosi odpowiedzialność na zasadach określonych w prawie cywilnym. S. ponosi wszelką odpowiedzialność majątkową z tytułu niezgodnego § 1 ust.1 lit. b rozładunku i załadunku wagonów (§ 9 umowy).

Pozwana oświadczyła również, że S. z tytułu niniejszej umowy podda się egzekucji wprost z aktu notarialnego w trybie art. 777 pkt 5 k.p.c. i zobowiązuje się do zapłaty na rzecz powoda kwoty 2.500.000 zł i upoważni go do prowadzenia egzekucji na całą przedmiotową kwotę w przypadku zaistnienia odpowiedzialności związanej z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy po uprzednim wezwaniu do zapłaty nie uiszczonej należnej kwoty w terminie 3 dni od doręczenia wezwania. (...) Polska może wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności do dnia 10.04.2017 r.

W dniu 6.05.2015 r. T. S. złożyła w formie notarialnej oświadczenie, zobowiązując się do zapłaty na rzecz powoda kwoty 2.500.000 zł w przypadku zaistnienia odpowiedzialności związanej z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem ww. umowy i w tym zakresie poddała się rygorowi egzekucji wprost z tego aktu do kwoty 2.500.000 zł, przy czym zdarzeniem, od którego uzależnione jest wykonanie tego obowiązku jest wezwanie do zapłaty w terminie 3 dni od doręczenia wezwania listem poleconym. Wierzyciel mógł wystąpić o nadanie temu aktowi klauzuli wykonalności do dnia 10.04.2017 r. Wierzyciel uzyskał nadanie klauzuli wykonalności ww. aktowi notarialnemu i wszczął egzekucję przeciwko T. S..

Sąd Okręgowy stwierdził, że powódka nie udowodniła okoliczności pozwalających uznać, że nie jest zobowiązana do naprawienia szkody pozwanemu, a w konsekwencji może skutecznie domagać się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego opisanego w pozwie. W treści pozwu T. S. podniosła, że pozwana nie wywiązała się z umowy przez zaniechanie ustalonego wolumenu dostaw, co naraziło ją na koszty. Pomijając to, że żadnej z tych okoliczności powódka nie udowodniła, w tym obowiązku pozwanego do dostarczenia minimalnej ilości węgla, to nie wykazała, by dokonała z tego tytułu potrąceń, co mogłoby mieć wpływ na ocenę dochodzonego roszczenia.

Podstawą skutecznego powództwa przeciwegzekucyjnego w niniejszej sprawie nie może być twierdzenie, że dostarczony przez stronę pozwaną węgiel był złej jakości, z tendencją do samozapłonu, co spowodowało jego częściowe spalanie. Prawdziwość tej tezy również nie była przez powódkę dowodzona, jak również to, jaka ilość węgla uległa samospaleni. Ponadto zgodnie z umową, dla jej wykonania nie miało znaczenia, jakiej jakości węglem handluje (...) Sp. z o.o. w G., a więc jaki węgiel składowała powódka. Zgodnie z umową zobowiązana była węgiel odebrać, przechować i przygotować do dalszego transportu. Powódka zobowiązała się do nadzoru nad tym towarem podczas jego składowania i do poniesienia odpowiedzialności za szkody powstałe w trakcie składu. Nie było to uzależnione od jakości węgla.

T. S. domagając się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego nie wykazała, że nie powstały okoliczności uprawniające wierzyciela do wystąpienia o nadanie aktowi notarialnemu, w którym poddała się egzekucji, klauzuli wykonalności. Nie udowodniła, że pozwany nie poniósł szkody na skutek ubytku węgla składowanego przez nią. Nie wykazała żadnych okoliczności pozwalających uznać, że nie ponosi za tę szkodę odpowiedzialności umownej. To ją obciążał obowiązek ochrony składowanego towaru przed zapłonem. Nie udowodniła ponadto, że to właśnie samozapłon był przyczyną stwierdzonego niedoboru węgla.

Świadek J. S. - były dyrektor handlowy i prezes zarządu pozwanej spółki, od 2018 r. już w niej nie zatrudniony zeznał, że stan faktyczny składowanego przez powódkę węgla nie zgadzał się ze stanem magazynowym. Pozwany miał kilkakrotnie zastrzeżenia do sposobu przechowywania towaru i jego ilości. Umowa była wykonywana przez powódkę skrajnie nieprofesjonalnie. Pozwana spółka reklamowała nieprawidłowości uznając, że samozapłon węgla następował z powodu nienależytego wykonania umowy przez powódkę, w tym braku monitorowania temperatury węgla.

Świadek J. L. (1), zatrudniony w pozwanej spółce od 2015 r. zeznał, że to firma powódki zobowiązana była węgiel przyjąć z transportu, ułożyć, zabezpieczyć, zważyć i przygotować do sprzedaży. Pierwszy niedobór węgla -700 ton stwierdzono w sierpniu 2015 r. Ostatecznie po zważeniu okazało się, że brakuje ponad 2.000 ton węgla. Powódka nie monitorowała temperatury węgla.

Zeznania świadków Sąd uznał za wiarygodne. Nie zostały skutecznie zakwestionowane przez stronę powodową. W zakresie dotyczącym obowiązków powódki, znajdują one potwierdzenie w treści umowy łączącej strony.

W dniu 30.04.2016 r. strony zawarły pisemne porozumienie, w którym T. S. oświadczyła, że nie zgłasza żadnych roszczeń w stosunku do (...) Polska w związku z dotychczasową realizacją umowy (§ 1 ust. 6). Sąd zaś przeprowadził dowód z tego dokumentu na wniosek powódki.

Pismem z dnia 28.11.2016 r. (...) Sp. z o.o. w G. wezwała powódkę do zapłaty kwoty 660.048,35 zł tytułem odszkodowania wobec nienależytego wykonania umowy z dn. 10.04.2015 r. w terminie 3 dni. Pismo doręczono na adres Z., ul. (...). W piśmie wskazała, że szkoda jest wynikiem braku 2.940,34 ton węgla.

Powódka stwierdza w uzasadnieniu pozwu, że określone w przedmiotowym akcie notarialnym wezwanie do zapłaty nie zostało nigdy doręczone jej na adres podany w pozwie. Kwestionuje w ten sposób prawidłowość nadania klauzuli wykonalności, co podlegało odrębnemu zaskarżeniu zażaleniem. W aktach egzekucyjnych, na karcie 9 i 10 znajdują się dokumenty świadczące o tym, że wierzyciel podjął próbę doręczenia powódce wezwania do zapłaty na adres: ul (...) w Z., to jest na adres, który T. S. podała w treści umowy o współpracy, zawartej z pozwanym, jako adres prowadzenia działalności gospodarczej. Wbrew twierdzeniom T. S., z powołanego w pozwie aktu notarialnego nie wynika, na jaki adres ma zostać wysłane wezwanie do zapłaty. Nie przesądza tego to, że w akcie notarialnym powódka wskazała swój adres zamieszkania, natomiast w wyżej wymienionej umowie miejsce prowadzenia działalności gospodarczej. Tym samym nie udowodniła, że wezwanie nie zostało jej doręczone ani też wysłane na adres, pod którym mogła je odebrać.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd Okręgowy uzasadnił treścią art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka w całości. Powódka zarzuciła Sądowi Okręgowemu:

1) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. w zw. z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. poprzez przyjęcie, że to powódka zobowiązana jest do wykazania braku zaistnienia zdarzenia, od którego uzależnione było dochodzenie roszczenia przez pozwaną, polegające na wystąpieniu przez nią o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym powódka poddała się egzekucji, gdy prawidłowa interpretacja normy prawa materialnego zawartej w k.c. i k.p.c. prowadzi do wniosku, że w przypadku aktu notarialnego, w którym powódka poddała się egzekucji i w którym to akcie wskazane zdarzenie przyszłe, od którego zależy jest obowiązek po stronie powódki w przypadku wystąpienia przez powódkę z powództwem przeciwegzekucyjnym, to na pozwanej spoczywał obowiązek wykazania zaistnienia okoliczności w postaci zdarzenia przyszłego wyrażającego się w braku stanu magazynowego oraz wykazanie, że za okoliczność tą ponosi odpowiedzialność powódka;

2) naruszenie prawa procesowego, to jest art. 233 k.p.c. polegające na pominięciu w dokonywaniu ustaleń faktycznych faktu, że powódka nigdy nie odebrała od pozwanej stanu magazynowego, jak też nie nastąpiło zdanie stanu magazynowego po zakończeniu umowy pomiędzy powódką a pozwaną, a podstawę roszczenia pozwanej wobec powódki opartego o akt notarialny poddania się egzekucji był protokół spisany po zakończeniu umowy pomiędzy pozwaną a spółką (...) sp. z o.o. i sam fakt uczestnictwa w tym spisie powódki nie wpływa na brak wskazania podstawy jej odpowiedzialności, skoro spis nie precyzuje, kto jest odpowiedzialny za brak magazynowy, tj. spółka (...) sp. z o.o. czy powódka, a tym samym na dokonaniu błędnych ustaleń faktycznych;

3) art. 233 § 1 i k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny dowodów w sposób niwyszczególny, sprzeczny z zasadami prawidłowego wnioskowania oraz błędnej ich oceny, poprzez błędne danie wiary świadkom J. L. (2) i J. S. w sytuacji, kiedy z jednej strony wskazywali, że umowa była realizowana ze strony powódki w sposób skrajnie nieprofesjonalny,

ale z drugiej strony pozwana nie reagowała, nie dokonała ważenia, a stany magazynowe ustalała na podstawie dokumentacji załadunkowej,

4) art. 230 polegające na pominięciu okoliczności, że fakt samozapłonu węgla i dużego pożaru został przyznany przez pozwaną w sposób konkludentny wobec niekwestionowania przez pozwaną tego faktu w toku procesu, a przez to błędne przyjęcie, że powódka nie udowodniła, że to mogło być przyczyną niedoboru węgla,

5) art. 233 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonania jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału, tj. zeznań świadków P. M., M. S. oraz powódki, z których wynika, że pozwany nie dokonywał żadnych czynności mających na celu ustalenie prawidłowych stanów magazynowych do momentu przekazania placu spółce (...) - co ważniejsze w żaden sposób nie odniósł się do tych dowodów w uzasadnieniu wyroku;

6) art. 328 § 2 k.p.c., polegające na niewskazaniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dowodów, na których sąd się oparł, rozstrzygając o oddaleniu powództwa jak i przyczyn, dla których odmówił wiarygodności i mocy dowodowej dowodom np. w postaci zeznań świadka M. S..

W konsekwencji powódka wniosła o:

- zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania w obu instancjach,

- ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację pozwany domagał się jej oddalenia oraz zasądzenia od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 18 maja 2020 roku Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację powódki, zaś wyrokiem z dnia 13 stycznia 2023 roku Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony skargą kasacyjną wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18 maja 2020 roku i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zaskarżony wyrok podlega uchyleniu a sprawa przekazaniu do Sądu Okręgowego w Zamościu do ponownego rozpoznania, a to z tego względu, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy powództwa albo merytorycznych zarzutów stron bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Taka sytuacja ma miejsce w niniejszym przypadku.

Podstawą żądania powódki jest art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., zgodnie z którym:

dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście;

Powódka kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym, tj. istnienie swojego obowiązku naprawienia szkody w wysokości 2500000 zł mającego wynikać z nienależytego wykonywania przez nią umowy z dnia 10 kwietnia 2015 roku.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo wskazując, że powódka nie udowodniła okoliczności pozwalających uznać, że nie jest zobowiązana do naprawienia szkody pozwanemu. To stanowisko podzielił Sąd Apelacyjny w Lublinie rozpoznający

apelację powódki w sprawie I ACa 184/20. Wyrok w tej sprawie został uchylony przez Sąd Najwyższy w sprawie II CSKP 679/22 i sprawa przekazana do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy uznał za zasadne zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące ciężaru dowodu wskazując, że Sądy błędnie przyjęły, iż to na powódce jako stronie inicjującej postępowanie z powództwa opozycyjnego spoczywał obowiązek wykazania, że nie powstały okoliczności uprawniające pozwanego do wystąpienia o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu.

Sąd Najwyższy wskazał, że: w judykaturze wyjaśniono, iż proces opozycyjny wszczęty powództwem opartym na art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. prowadzi wprawdzie do odwrócenia ról procesowych, sytuując potencjalnego dłużnika w roli czynnej strony postępowania, lecz nie modyfikuje materialnoprawnych reguł rozkładu ciężaru dowodu w zakresie istnienia wierzytelności. Ciężar dowodu istnienia i wysokości wierzytelności spoczywa na wierzycielu nie tylko wtedy, gdy wytacza on powództwo o zasądzenie świadczenia, lecz także wówczas, gdy broni się w procesie opozycyjnym, w którym badaniu podlega istnienie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym niekorzystającym z prawomocności materialnej. Jeżeli powód - wytaczając powództwo opozycyjne - zaprzecza powstaniu lub wysokości wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci aktu notarialnego, któremu sąd nadał klauzulę wykonalności, to ciężar przytoczenia faktów uzasadniających powstanie wierzytelności lub jej wysokość obciąża pozwanego wierzyciela (zob. wyroki SN z 24 maja 2019 r., I CSK 250/18, i z 19 maja 2022 r., II CSKP 971/22; postanowienie SN z 25 października 2019 r., IV CSK 63/19). Sąd podkreślił, że: na wierzycielu zatem spoczywa ciężar dowodu w zakresie wykazania istnienia lub wysokości wierzytelności wynikającej z tytułu wykonawczego. W sytuacji, gdy źródłem objętej tytułem wykonawczym wierzytelności jest niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków wynikających z łączącej strony umowy, dłużnik (powód) jest obowiązany wskazać z pozwie zarzuty podważające istnienie objętej tytułem wykonawczym wierzytelności, jakie w tym czasie mógł zgłosić (art. 843 § 3 k.p.c.), zaś wierzyciela (pozwanego) obciąża powinność wykazania faktów uzasadniających powstanie wierzytelności, tj. spełnienia przesłanek określonych w art. 471 k.c.

Natomiast zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c.: sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Jak wynika z powyższego stanowisko Sądu Najwyższego (którymi Sądy są w niniejszej sprawie związane) sprowadza się do tego, że w niniejszym postępowaniu w pierwszej kolejności to na pozwanym spoczywał ciężar dowodu przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej za nienależyte wykonanie zobowiązania z art. 471 k.c. (wykazania istnienia i wysokości wierzytelności wynikającej z tytułu wykonawczego), wobec czego to ta kwestia winna być w pierwszej kolejności przedmiotem rozważań Sądu.

Natomiast Sąd I instancji skupił się jedynie na ocenie, że powódka nie wykazała, iż nie jest obowiązana do naprawienia szkody, natomiast w ogóle nie dokonał analizy spełnienia przesłanek z art. 471 k.c. (nawet nie przytoczył tego unormowania) do powstania odpowiedzialności powódki i nie dokonywał analizy zarzutów stron w tym przedmiocie.

Świadczy to o nierozpoznaniu istoty sprawy i skutkuje uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Zamościu (art. 386 §4 k.p.c.) i pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej i postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.).

Z uwagi na treść rozstrzygnięcia odnoszenie się do pozostałych zarzutów apelacji byłoby przedwczesne.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy po dokonaniu wszechstronnej oceny dowodów Sąd Okręgowy poczyni ustalenia co do okoliczności istotnych w sprawie i oceni czy istnieje oparty na art. 471 k.c. obowiązek odszkodowawczy powódki stwierdzony tytułem wykonawczym (tj. czy pozwany poniósł szkodę i w jakim zakresie na skutek nienależytego wykonania lub niewykonania umowy przez powódkę) z uwzględnieniem wyżej wskazanego ciężaru dowodu, ale także z uwzględnieniem ciężaru dowodu wynikającego z brzmienia art. 471 k.c. co do okoliczności zwalniających dłużniczkę od odpowiedzialności. Następnie stosownie do tego orzeknie o żądaniu pozwu.

Przerzucenie ciężaru dokonania powyższych czynności na sąd odwoławczy skutkowałoby faktycznym ograniczeniem rozpoznania sprawy do jednej instancji i pozbawieniem stron możliwości poddania oceny rozstrzygnięcia właściwej kontroli instancyjnej.

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w sentencji.